

המצפה

עתון חדשי

לתורה ולמדע ולכל עניני ישראל

יחא לאוד על ידי הרבנים

אברהם אהרן יודעלעוויץ מבעיאן

יעקב איסקאלסקי מניו יארק.

ונשד על ידי

הרב י. איסקאלסקי, 162 הענרי סטריט

נויארק

No. 3.

חר"ע

אב

הוא שם החברה אשר נתיסדה בקיץ העבר לחמך ביד
הרבנים התלמידי חכמים אשר אין כחם בפיהם לעשות תיים
ואשר בכל גרלם בתורה אין להם אף לחם צר ומים לחץ.

הכל יודעים, כי הרבנות בפה משתלמת. אך לפי כח הדבור
וכל רב אשר פיו ימלל רברבן ויוכל להשמיע קולו מעל הבימה,
ישנן ביהביג נרולה או קמנה המשלמת לו בעד עבודתו ומספקת
לו כדי חייתו ברכ או במעם.

אך ישנם רבנים לעשרות, אשר הם באמת גדולי התורה
הזיראה נתבאים אל הכלים. ולא יוכלו להשמיע מברוהותיהם מפני
אי הרגלם לזה.

התלמידי חכמים האלו ברוב דוקם ולחצם, לא יוכלו עוד
להרשים יד ולבקש עזרה. בי שומע לא יהיה להם, וכל מוסדות
הצדקה אשר בעירנו, לא נבראו בשביל הרבנים, ואם יבוא רב
לבקש עזרה, או ישיבהו ריקם.

ולכן נתיסדה תורת תומכי תורה לחמך ביד תלמידי
החכמים האלו ולעתים קרובות עזרת אותם במשען כסף.

החברה נתיסדה עיי הרב הגאון המפורסם ר' י' ע' ק' ב
א' ס' ק' א' ל' ס' ק' ר' רב בקהילת סלוצק. עם איה נשים עדינות
כמו הרבנית מרת איסקאלסקי, מרת האשא פראדא סאמינסקי
מרת הופנער, ועוד, ועתה מונה מספר חבריה לערך חמש מאות,
המשלמים אך דאלאר אחד לשנה לא פחות והמרכה היו משוכות.

זו עתה היתה האסיפה השנתית הראשונה והחשבת וראה כי נתחלק בשנה
השנה לזרז איה מאות דאלאר. והרב איסקאלסקי וכל החברה מקים כי
בשנה הבאה ישנה מספר החברים בכל כליים. ואז באמת היתה לכונה ככל
חסדי התורה.

רעו, קליטצקי מעק.

במי האשם?

רבנים אומרים ומאשימים שמשלם לא התגלה יותר הכבדות והירידקות
חברים בין חרבים חרביג; כמו בשלשלת החרשים האחרונים.

שלשלת החרשים האלו נקראים אצלם, "שלשלת החדש הנחנה" כי הם
פתרו בשלילה את השאלות, אם יש תקוה סותרנים האיסודוקסים שיתאספו
יתאחדו לפחות בקט צורד נרול, רעין לרבר ולחביע רפתם על רבר ענין זה
או אחר, קכל עם ולא יתבוששו, או לא?

כי בעת האחרונה אירעו תולדו שלש שאניות שסודות על הפרק להפטר,
וחרתק קשה למאר, כי ספוכבות וצה בשאלות ודברים אחרים, עד כי במעם
שסקשים המה את חיי עם ישראל כלו, ובראותנו את פתרון שלש השאלות
וסי המה הסבגיסים את עצמם בעזבי הקרה ליקח את אחריות הדרבים עליהם.
התכלם לעינו בכלסיה נסודה עד היכן מציעים תרברים, ובי מעמם המאמר
בראש רברנו הוא נבון וקים לפי דעתם.

שלש השאלות השסודות על הפרק בחיי עם ישראל הניארקי המה
שאלה החנק, ושאלה שלום ירושלים, ושאלה בשר כשר.

סבב וחונד נרע סאר אצלנו, ובכל עת וסבל עברים נספע לפעמים בלחי
דעוקה ותענינות ברבר החד, עצת סרהוק, זה בנה חוה סותרונג רבנים יראים
אחרים שסקים וריבה בסקצוע זוג, ובאים בכה רעתם הרחבה נפעסים לחציע
דבריהם לפני עם ישראל, אך הסתפקו בעצותיהם וברברים בעלמא, וסעלם לא
התאחדו לחלום לעשות רבר בפועל, עד שכאו הרעפארטים בנה, קהילתנו
ומסודים אותנו בפועל פרק כחונד לאמר, בי סבת אי הידיעה והבהות אנכי
הודו החרים, והוא רק ספני שלטרו יותר סדי בחוריהם, כשש או ארבע שעות
כיום, חוה נרם לחם להתלמידים שיסארו ברים, אך הם יעשו סוד חרם, כי
יודעו סנהנים חרשים, שאז לתלמיד מבני ישראל, החפץ ללמוד תורת ישראל
ושפתו ללמוד יודע משנה אחת כיום הוא יעשה חיל בלסודים.

הסמעתם תורה כזאה ועצה כז מיטיבם כי כל הסמעים בלסודים עד
ברי חיי שעה ולא יותר ורי זה ססוכת.

בקרת ספרים

הספר „והוא שאל” או „געליהענע האק”. רעיונות צחות אשר העסיף הכתוב במעמקי פסקו שיר השירים. בהמשך חד וחלק שאולים על מצב היהדות באמעריקא חובר בעברית ומתורגם בוארגאניזאציע מאת המשכיל שאול נדליה הרכבי.

לכר ממה שיש לו להמחבר מכתבי תהלה מרכנים נאונים מפורסמים נוכל להניח, כי נפלא הם' במינו ובסגנון רעיונו, וכי הוא חוצב לחבות אש בדברים הנאמרים ברגש ונוקב ויורד עד התהום. להלב אשר הניזון של המחבר תוצב בו. וכי אין לפניו משא פנים לרכב על הנהנת העם בכלל ועל איזה כלי הקדש נושאי דגל היהדות בפרט.

מה יפו דבריו בהפסקו. מרככות עמי נדיב, בקרת חרה וקצרה על הקאנטרעס הנמצאים בהם יהודים רבים, ואין להם רב ומורה, ומי הוא הרכב על העם ומנהיגם? רק איש אתר, הוא הפרעורדענט מנחל עיני היהדות בכית הכנסת וכעיר.

וכן בדברו רתת על השוכ"ם, אשר כבר שכחו דיני שר"ב בשבתם בפה זה זמן כבר ובכל זאת יתמרו גם בכתר הרבנות לפסוק כל השאכות באין הפרש ולסדר גימין וקרושין, ומי יתן וירבו סופרים כארה להניד לעם פשעם בדברים היוצאים מלב טהור כהרכבי המשכיל המחבר הרכבי נ"י, כי נמצא בדברים כאלו חפץ לעורר את לב בני ישראל להתבונן בהנתנתם, ושליכו איש את אילו כספו וזהבו, ואל יוסיפו עוד בני עולה לענות דברי סופרים כאלה בדברי בזיון לקצף.

בדבר שאלה אחת

בעיר אחת קטנת מדינת מאסס, נתחווה שאלה, בדבר סירבה שלכ"ם שחיתת סרוכה לדופן, ותחתיה הוח בשר בלוי, והפכה קרע תחתית שחית עליה שני הרעותות ותשליך תחוצה מיראת האינספקטאר, ובין כר"ב לא נבדקה ולא כלום. סחו תרין. מבחמח כוז' השאלה הזאת נשלחה אלינו משואל אחד תלבה למעשה, ומדבריו ניכר כי נתחווה שם כסוכך גדול זה אוסר וזה סחיר. האוסר טעמו ידועה כי בדיקה הריאה במקום שיש רעותה היא מדאורייתא לשימת הרבה מאחרונים, והטבח ג"כ האכירה בידים, והרין פשוט כי טרפה גמורה היא לפי דעתנו באין מחלוקת, אף שיש לדבר הרבה על כל פרט ופרט. אמר הב"ב היא ריעותא להצטרף לח"ל ואם המירבה היא סתריאה או סח"ב. אך נחפץ לבדור את עצם השאלה ולתמצאה. זה קדון צעיקרא כוז, וכל מי שיש לו לדבר בזה ובזה דבריתם וכבדום.

עקב איסקאלסקי תתוב

מכתב גלוי.

טאת שלום איזראעלאן, רב בשיקאנא.

רק בביטול בפה ולכר זאת איך הרהיב
 בנפשו עח לאמר כי הוא לא יסכים על
 העתק "המצפה". ואם הוא לא יסכים
 מה איכפת לו? הצדיק בנקודת אם
 רבנים אחרים גדולים וטובים מסגנון איך
 ח"ל כי ישנו כארץ אמעריקא רבנים
 נאותים הראוים לשרת בקודש ככל ערי
 ישראל ואשר הטה מסביבים על חעתון
 "המצפה" כי יופיע בקרב ישראל, וברצות
 ד' דרכנו אוי נשיג חפצנו זה בלי הסכמת
 הרב יפה, ובאשר במחיים אנתנו כי גם
 הרב יפה אין ברצותו לכנות הרבנים
 העוסקים במלאכת הקודש ולהפריע אותם
 ממלאכתם זו לכן מסתפקים אנתנו
 בהמיעוט אשר כתבנו ותקוחנו חזקה כי
 לא יוסיף עוד הרב יפה לכנות את הרבנים
 הנאותים ושלום על ישראל ועל רבנך.

קראתי מדועה נדפסה במ"ע י"ט. ב.
 מהרב יפה הכותב כי העתק חירחי
 "המצפה" איך נוסד עתה ע"י רבנים
 נאותים הוא נטר התורה ונדר הר"א והוא
 אינו נותן הסכמתו עליו. ובכן טוב
 מאיליו כי העתק הזה הוא בסל ומבוסל
 כחסן בע"פ, יען כי רבן של ישראל לא
 נתן עליו הסכמתו, אבל במסמותא מניה
 מהרב יפה כי יתחיל על כבודו להוכיח
 לנו ברברים צודקים ונאמנים מה ינכתב
 יסח לא על פי דרך התורה ולא לפי
 חוקי הדרך ארץ. החלק הגולה מתורתנו
 הקודשה יהא הבנת דברי התלמוד
 והפוסקים אינו טובל אמתת חכמים
 להאסין לכך אתר על דברתו, וא"כ היכולת
 ביד האחד לחלוק על שכנגדו הנה רק
 דאיות צדקות מהש"ס והפוסקים יתנו
 עדיהן אבל אין בנו כח לבטל דברי זולתנו

מרגליות טובה

מספיק דכמו שאיני נמהד בכניסתו למים.
 ב"א ער שיתכסה כולו במים ואפילו שערו
 מעכב. בן אם נאמר כשיטת הכים
 יתהרהר תלית בעלייתו מן המים הנה
 לא ינמר המורה ב"א בעליתו כרו
 מהמים.
 אמנם עיקר קושייתם על דב"ט אינו

בהמצפה ח"כ במירר ב" ע"ד הכים
 בספיו מחל' אה"ט יתקשו עליו מברכות
 כ"כ יד לבטל אם יכול לעלות ולהתכסות
 בו ואם לאו יתכסה במים ויקרא, אלמא
 דנמהד אפילו בעודו בתוך האקוה, ותירצו
 שישום רחבא הא הוציא דאינו עכ"ל
 וראה אם נאמר כהב"ט אין זה תיררן

הגנו מברכים לאלה הלי"א רבנים אשר נקבו בשמותם בהתוכרת הראשונה
 ונתנים תורתנו לתם על השתתפותם אנתנו במעשה ירינו, ועל ביאתם לעזרתנו,
 נקחו בי עוד יוסיפו להתאמץ וליקח חלק במפעלנו הכביד ואשר נצרך להוציא
 התאמה טובה. ואלה נוספו על הראשונים, בהוספת פעולה ומעשה. לחוק אה
 ירינו שאריך העתה ימים רבים.

- הרב מאננעס פאהאסס רוסי
- נאוויק ניופארט
- סינעל קאלטעסער
- סאראאוסקי אלכאני
- סאמיצקי יאנקערס
- סודערנאווסקי ניוארק
- פאפקן יוסיקא
- פאוזן ברוקלין
- קריסמאל ברוקלין
- ראזען ניוארק
- רובינשטיין באקו רוססיא

- הרב בערנשטיין עלזאבעט
- גראסמאן פילאדעלפיה
- נוסה ניוארק
- נאוראן משעלמאן
- רשו. האבראווינסקי ניוארק
- הרב האלפערין נהארק
- חיים ניוארק
- ווערניקאווסקי קאלאמבוס
- ואלעסקי ניופארט ניוס
- זילבערמאן מאלירא
- זירמאן פארטעמביי

מפני השרפה אשר היתה בבית המערכת במעון של
 רב איסקאלסקי, נעתיק את משכננו לדירה אחרת, ובחוכרת
 הבאה ישימו הקוראים עין על הכתבת החדשה ולעיץ יפנו על

הכתבת הישנה.
 חזרתך וחוכנס לאינטרנט
 www.hebrewbooks.org
 ע"י חיים תשס"ב

כי מלכו דמהרת מבילת בעיק לרית אינו דומה למבילת סמאים אחרים. דתנית מ' קבין מתיל ניב למהרו ולרית מתיל מ' מאת אפילו שאוכן ואפיי בכלים, עייל ועיקרא דהך מתני' באה ללמד דכסוי המים מיני לכמות מעורסין שלא יראה בו ערות דבר (עין יורד סימן ר' בש"ך וט"ז) אבל לא מיירי לענף מהרת מבילה. ופשמ דברי הנמרא, אם יוכל לעלות ולהתכסות בו בלומר אם יוכל לעלות מן המים עד מקום שבריו מתחיים סם יעלה ויתכסות. ואם לאו חיינו שאין העת מספיק, או יתכסה במים ויקרא, ולרברי הר"ם המבין שעלה היא מהמים ליטהר מטומאתו. ויבא פ"ש במים לכמות ערות ויקרא.

ובעיקר הדין של הר"ם לא ארע טאין חוציא דבריו במח שכח תראה מדבריהם כי מתורב מ' שמיני שם אין הכתוב מדבר אלא בנתע בשרץ או בכלח בעודו בתוך המים ואם מהרמב"ם אשר הוא לסון התוספתא פ"ב מס' מכשירין (הובא ניב במי הר"ש) ניב אין התחלת ראי כלל כי ראיות חכ"ם הוא מדין שכתב הר"ם ח"ל "הנתע באה"ם המוסלף בחך המקוה ובר' או משכב שהיה כסקוה ונע בו חור זה סמא וקשה לא. יהא נטהר המשכב עצמו בעודו בתוך המים לטהר הנתע בו אז (שאינו דומה לשרץ ונבכה) ובע"כ נאמר דבעודו במים עדין לא נטהר המשכב, (ואיך לומר דמשכב של סמץ או בלי חרס מיירי חרמב"ם שאין להם

ג. ו. טרנליות הרב הכולל בבאסטאן. הערה. הת"ד הזאה נלחח לנו ע"י ידידו עח הרב ח"ג טוהר"ם יאקאבזאן האב"ד רניזכעדפארט ולא נכין. כי באמת

הב"ם לא הוציא דבריו מדין המיטכב. כי מדברי הרמב"ם אי"ר כחכ פעמים "וכשיעלה מהמים, ומהלשון הנה כחכ הכ"ט תראה מדבריהם שאין הטמא

נטהר מטומאתו אלא בערייתו מהמים, ובחירונו מהנמרא הרניסנו גם אנתנו ואפריק נסטיה.

המערבית

לכרר הרברים

כל איש התחוב על המצפה והקורא בו, ודואה לאן פנינו מועדות, יתפלא בצדק, מדוע נמצאים רבנים אחרים אשר לא ישבעו רצון מסעשינו? והאי רצון שלהם הכריחם להתאסף עם עוד איזה אנשים ולכתות כנגד המצפה ולהשתדל ולהתרפס לפני האדונים הגדולים, המקימים רבנים לכסא, וגם — אם ירצו — מעפרים אותם בעפר, ושופכים עליהם עבמים, הם המוציאים לאור את המכ"ע הזארגאני המג"ב, הנאספים השתדלו לפניהם, והם נעתרו לבקשתם, וביום החמישי ו' תמוז עמף העורך כל חכתו עלינו כמאמר הראשי, ויאמר כי לכבוד היא לנו המחאה של הרבנים, וכי בצדק הם מוחים, על אשר הרפסנו את המכתב עם הב"ח שאלות מאחד הרבנים, ומאשר העלמנו את שמו, מוכיח כי רב קטן הוא הירוע דק בעירו הקטנה הפטורה ממוזה, ובכלל לא ימצא המצפה חן בעיניו, כפני שלא ליסארארים אנתנו, ואך דב"לאך לוקחים בו חלק.

איננו מוצאים חוכה לנפשנו לענות על כל רבר מדבריו, אשר רית השנאה נודף מבין כל שורותיו, ואשר אומר

כי אנתנו לא ידועים לו לרבנים מפורסמים כאלה, אשר נובל להודיע דעתנו על אחת משאלות הרתיות. אך זאת אנתנו אומרים, אם הוא איננו יודע מאתנו, אכל ידועים אנתנו כ"ה כמעט לכל הרבנים והתורנים אשר בארצנו ובתל"ל. לא אדבר ממני אשר משתמש אנכי בתור רב אך בעשר שנים. (כשבעה שנים הייתי רב ברוסיא בשתי קהלות ושלוש שנים אשר הייתי רב בסקרענטאן, פא.), ואדבר רק מחברי הרה"ג יודעלזאוו"ץ, אשר משתמט הוא ככתר הרבנות זה כארבעים שנה, ובהקהילות היותר חשובות ברוסיא ובאיזה קהילות באמריקא, וידועים אנתנו בע"ה למלאים ונרושים בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים, ואשר יש לנו רשות לאמר דעתנו דעת תורה כהשאלות הנוגעות לרת תורתנו הקרושה.

אך מי ידבר בעת מלוי דעת ברית ודין, כעולם לא אמרנו דעתנו שצדיך ומוכרח להתקבל. אנתנו רק מ"ל את המצפה, וכל רב וצורך חכם וסופר יוכל לכוז בו בדבריו, אם יהיו לפי דת

הדת והיהדות. ואם רב אחד כתב לנו סכתב ארוך עם כ"ח שאלות, הרפסנו, ולכל אחד יש רשות לבוא ולכתוב, אם נשאלו כהונן או לא כהונן, אם מוכ עשינו שהרפסנו אותו או לא? ואם כל המורה הוא, מדוע העלמנו את שם הכותב, או נוכל לנלותו, הוא הרב הנכבד ר' חיים הירשענזאָהן הנאכ"ר רהאָבאָקען ואנפיה, הוא רב ידוע ומפורסם, כאשר כבר העירו עליו הרבנים המוחאים בשומם אותו לראש בוועד החינוך, אשר החינוך ידוע לימור כל היהדות, ויפה רבב הרה"נ הגזכר כמכתבו אלינו, "אם כל המתנפלים עלי יכוננו לש"ש, אז אני פוחל להם במחילה גמורה, ואם כוננתם היא אך לעורר מדנים ולהצית אש המחלוקת בין רב לרב, אז אנצלם בלבי בכיסול גמור ומחלם, וגם המול"ם הנכבדים יעשו כן, כי זה כלל גדול: הבודק צריך שיבטל..."

צחוק מכאיב לב עשו לנו המוחאים בירדו לטוב דעתם, כי מחאתם היא לבלתי התנלות קלונם הם בקהל. שערז נא בגשבתם, קוראים נכבדים, כי בשנה זו נקרה מעשה כזו, אשר היא שקלה גדולה ברת.

בעיר מאמאקאווא, פא, היו שני אחים שנשתדכו לשתי אחיות, האחד נשא את האחת כחופה וקדושין, והשני לא נשא עוד את אחותה ברת מר"ו רק לקח לייסענס בהקארט, וכיילט

שכועות אחר החתונה מת הא' בלא השאיך אחריו בניס, ועתה נפלה לזיקת לפני אחי בעלה שנשתדך לאחותה, ואוי לו על אשת אחיו, ואוי לו על שדוכתו שהיא אחות זקוקתו, ואם יחלוץ לאחותה, או חהיה אתות חלוצתו, וכאשר בא אביהן אלי השכתי לו כי צריך להתיישב כזה הרכה עם עוד איזה רבנים, ונסע לנויאָרס וכא אל הרב הג' רי"ח ווירדעוויץ, ובקש גם הוא ממני עת שתי שכועות להתיישב כזה עם רב אחר, ומה גדלה פליאתנו בראותנו כעוד יום אחר, כי נשא את כלתו כחופה וקדושין, ורב אחר פסק להם כן מבלי התיישב גם עם עצמו ומבלי פתינות הדין הקל ברין כזה, אשר דבו בו עקולי ופשוטי, וצריך הרבה להתיישב בזה. וכאשר היה רעש גדול בין איזה רבנים ויתמרטרו עליו, היה פנינו אך האחד הוא הרבה"נ הירשענזאָהן מהובאָקען אשר המליץ מעט פונ עבודו ויצילהו מתרפה.

והשאלה הזאת נרפסה בין יתר הב"ח שאלות הרב הירשענזאָהן. ועתה בא הפוסק הנם לבו בהוראה הזאת והיה לראש וראשון למחות נגד הב"ח שאלות הרפסות. היש צחוק מכאיב לב גדול מה?

אך לא נרצה לבוא בדברים הרמה, ונאכר אם האמת הוא כי שנינו-בדבר אחד או שנים, הכי בשביל זאת צריכים

להתנפל עלינו כדברים כאלה, אשר יפים הם לאשה מן השוק לרב? הלא המצפה ילך יולד לנו ועודנו בתחילתו, ועוד לא השתכלל כראוי ושניאות מי יכין, ותחת אשר על הרבנים היה החוב לעודנו ולהנחותנו הדרך אשר נלך בה לטובת המצפה ולשכלולו, עוד ידהכו עוז כנפשם לחכל את מעשה ידינו וכוחנו, ומה מורה התשובה אשר השיכנו רב אחד כשאלנו מאתו מדוע לא נקראנו אנחנו בעלים של המצפה אל אסיפתם לענות על טענתם? הלא לא רכרנו והתווכחנו על אודות הרבנים מוציאי לאור, כי אם נגד המצפה שמנו פנינו וחצי לשוננו. השיכנו. א"כ אמרתי לו, מדוע לא ירעו הרבנים את הדין, יבוא כעל השוד ויעמד על שודו? שאלנוהו, ולא ירע מה לענות. המצפה" אשר יעלה לנו ברמים מרוכים חוצאותו, ואשר נתאמץ לשכללו ולפארזו ער כמה שידנו מגעת, ואשר

רבנים מפורסמים לוקחים בו חלק, לא היה להם לשפוך עליו סוללה ולהכיתו בדמי ילדותו.

אך תקותנו תאמננו, כי כתום לב עשו מה שעשו, כי איזה פהם רצו להרחק ריב ומדין בין אחים ברעה וכלב, אשר כולנו נספוק כה על השכר אשר השכדה הרת והיהרות בעת הזאת, ויראו את שנגחם כדמותם, כי אנחנו כאנו להרוס את אנודתם, אדרבא אנחנו נחזיק תמיד כמדת השלום, ונמה און קשבת לכל רעה ישרה היוצאת מלב תמים, ויראו לתקן את המעוות, כביאתם לעודתנו, עודת ר' כנכודים, לחיזוק הדת והתורה, והמצפה עוד יאריך ימים עד ביאת משיחנו.

יעקב איסקאלסקי, החוב"כ ניו יארק ורב כניה"ג אנשי פלוצק, 34 פייק סא. העורך.

השבת

שם מוכיר לקבל חברים שנתיים ועושה לפעמים אסיפות עם גדולות, וה'ועד הרבנים המסיפים" שולח לאספותיה כמבחר מסיפיה, להגיד לפני ההכון ולהראותם על נחיצת קיום הח' תומכי שבת ולעודדם י יחנו ידם לה להיות לתברים תמידים, ולשלם השילום

ג.

החברה, תומכי שבת" איננה כאחיה "וועד השבת" ההולך לפנייה. היא לא תסמין ידיה כצלחת מבלי עשות סאומה. היא לא תספיק א"ע כקדיאת שם לכר, כ"א עושה, ומעשה אחרים לעשות, קבעה אפים תמידיו והרשיכה

השנתי כשלושה דצ'לים, והעיקר לפעול אצלם כי יתמכו את השבת כאלו השני דברים:

(א) לפעול על נבחרים עם התוקפים זעקים חדשים, שיחוקו חוק, שכל איש השומר שבתו וסוגר חנותו או פוסק ממלאכתו ביום השבת, רשאי לפתוח חנותו או לעשות מלאכתו ביום א' בשבוע, וזה יפעל הרבה לשמירת שבת כי תחת אשר קצת מוכרח הוא לשבות ממלאכתו ומסחרו שני ימים בשבוע, ואשר זה יביאנו לחלל שבת, לא יכבד או עליו מלשמור את השבת אם יהיה לו השות לעבד ביום א'.

(ב) לפעול על העם הישראלי שיתמכו את השומרי שבת כזה, כמה שיקנו כל דבר הצריך להם ולביתם מהסוחרים והעובדים כאלה, אשר ישבתו ביום השבת, ואז כאשר יראו החנונים, כי העם אינו קונה רק אצל אנשים שומרי שבת, יסגרו גם הם את חנותם ביום השבת.

הרעה משני הדברים האלו מפיצים התורה, תומכי שבת" בין ההמון באופן היותר טוב, ולוחמים בעד זה כנבונה נמצאה ובאומץ כח, ובאמת הוא רצון נפלא ומגב, אשר יש בכחו להמשיך את קיום השבת בארצנו זאת. אך לעומת הדברים המצויים, אשר יש בהחברה הנזכרת, יש חסרון מורגש ונדול, העוצר בעד העם מהסתתף לתחברה הזאת, ואשר הרב איםקאלסקי

עורר על זה את חברת, תומכי שבת הצעירים" באסיפת עם גדולה באחת מבתי הכנסיות, והוא: כמה שמקבלים לחברים אלה האנשים אשר בעצמם מחללים הם את השבת, ואך כאשר משלמים את השילום השנתי, או נקראו "חברים" התומכים את השבת, ונם כותרים חברים כאלה למנהיגים בהחברה, וכבר קרה פעם אחת כי משנה למנהיג כזה קרא בתוכו לפני העם: "אני בעצמי מחלל את השבת, אך ראויה הוא השבת ההיסטורית שנתמכה ותקיים עוד כנו". התבין אתה הקורא, עד כמה מחלישים דברים כאלו את הרעות וההצעות והעצות שלהם, שלא להתקבל על ההמון.

ואם תשאלו מדוע שונה התומכי שבת מהחברות, תומכי תורה", אשר גם שם יוכל כל אחד להיות לחבר בכספו לבד, אף אם לא שנה ולא למד כל ימיו ואף צורת אות איננו יודע, וכב"ו "חבר" הוא, ואם יספיק ליתן כסף, או חבר נכבד הוא, וכמה שונה החברה תומכי שבת, כמה שנאמר כי חברה מוכרחים בעצמם לשמור את השבת?

לימוד וידיעת התורה, אף שהיא מצוה גדולה וקיום הרת והיהדות, והזוהרנו עליה כמה פעמים מפי ד', אך לא כל פוחא סביל דא, וטבע הבריאה מחייבת שלא כל אדם זוכה, שיהיה לו ידיעה רחבה ועמוקה ב"ש"י

וזוסקים ומי שאין שכלו משגת כמבעה לידע סתרי תורתנו ועמק הגיונה, או לא יתעיל לו, אף אם ישליך עסקיו וצרכי הבגסו אורזי גוג, ובסרם כי צדיק ומוכרח הוא לעשות חיים ולעסוק ביישובה של עולם, והרבה עשו ברשבי" ולא עלתה בידם", ולכן מאז ומעולם היו אנשים יחירי סגולה אשר הקריבו כל חמדת החיים ועסקם בצרכי הגוף, על מוכח אהבת התורה, ולחמם היה נמצא להם מאנשים כאלה אשר עסקו בהיות העולם, והם היו התומכים בירי תלמידי החכמים שיהנו כתורת ר', שלא תשכח התורה מעם ישראל, והחכמים ו"ל העמידו את התומכים והמחזיקים בשורה אחת עם הלומדים בעצמם, וסמיכתם היה על הפסוק, "עז חיים היא למחזיקים בה, ותומכיה באושר".

לא כן היא במצות שמירת שבת, אשר היא מצוה מעשית, אשר יוכל כל איש לקיים, ואם קשה הוא הרבר לשומרה מפני המצבים החודשים, שזה היא לכל אדם, להמשיך ולתפושם, לשניהם אם מצבם איננו בסדר, יפה היא לשניהם יחידו לחלל את השבת, זאם מוכרחים אנהנו לשומרה באין טונע, הלא גם אז ישנו הפשום והמשיכיל אשר שניהם צדיכים להקריב את יתרון הכנסת החיים על מוכח אהבת השבת, ומדוע ישמור אחד את

עצמו משמירת שבת בנתינת שליטה דאלארים שילום לשנה יותר מהשני, הכי בנתינת השילום הזה יהיה בכלל תומכי שבתו ואת מה יתמוך, הלא כל אחד יחפז למסור את עצמו בכסף, ואז מי ישמור את השבתו ואת מי יתמכוהו האם באמת חושבים הם, להרשיב איוה אנשים אשר ישמרו את השבת, והם יתמכו אותם בכסף לנהל את ביתם בלחם לפי המצו ואם גם עשו כזאת, האם נובל לאמר, כי השבת נשמר בהלכתו?

הלא גם בלימוד התורה לא יוכל אחד לפסור את עצמו מכל וכל, כ"א מתויב בעצמו ג"כ ללמד בימי נעוריו וגם לאתר כן מתויב לקבוע עתים לתורה, כעם או הרבה, ורק ביריעת ולימוד עומק הגמרא הפוסקים הוא יוצא כמה שמחזיק מכספו לתלמידי חכמים ושיבות הקדושות, אשר שם הונים יחירי סגולה מעצמו בתורה, ומחדדים זה את זה בגלפולי דאודייתא אבל לא כן במצוה פרסית ועפריית, אשר החב מתל על כל אתר לשמור ולקיים.

ע"כ ידעו נא התורה הנכבדה, תומכי שבת" וה"תומכי שבת הצעירים" כי לא לפי כבודה ולא לפי יסודה שהקבל לחברים אלה שמחללים את השבת, ובבדס לשומם למנהיגים ולרברבים לפני ההמון באסיפותיהם,

ואז תצליח כמעשה יריה ותבונן את אצלינו לארץ ימים, כימינו אנו על השבת על כמים נבון וקים, שתתקיים הארץ.

שבתאי.

פרורי בית אב

א

אי רשא ללבוש בגד עם ציצית בלילה.

הברכי יוסף הא"ה סי' ה"י הביא בשם רבינו ישעיה הראשון ז"ל דכשלוש בגד ציצית בלילה עובר בעשה כמו המניח תפילין אחר שקיעת החמה וכשם מהר"ו ז"ל כתב שיש ליותר להסיר הציצית תיכף אחר שקיעה ותמה על זה גם ש"ת שנג י"ג סי' א' דודאי אם היה מלוש בציצית סבעור יום אין צריך להסירן משחשיכה דתא גם כתפילין פסק תרמב"ם ז"ל האם היה עליו סבעור יום ליכא עשה רשומת, וכן מוכח במנחת (מ') דקאמר גזירה משום כמות לילה ואי נימא דאסור להיות מלוש בציצית בלילה לא שייך לגזור על כלאים בציצית שמא יהיה סכוסה בלילה ויעבר על איסור בלאים דהא בלאו הכי לא יתכסה בהן בלילה דאסור להיות לבוש בציצית בלילה אלא ודאי דכשהוא לבוש כבר פותר כמו בתפילין ולחכי גזרינן בכלאים משום כמות לילה ודברי מהר"ו ז"ל דיש להדר להסיר

הציצית תיכף אחרי שקיעה צ"ג רהא מהא דאמר נזירה משום כ"ל מוכח דשרי ואפילו ללבושן לכתחילה בלילה לא ידעתי מנין דאסור דהא גם תפילין ילפינן איסורא מקרא רשומת את החקה הזאת, כדאיתא במנחות (ל"ה), כל מקום שנאמר השמר בן ואל אינו אלא לא תעשה ע"ש ובציצית דליכא קרא מלן דאסור, וכן תמה בארצה"ח סי' ה"י.

ולע"ד הגה גוף הנמרא ודאי מוכח כשיטת ר"י הראשון, דגרסינן כברכות (מ"ד:) וכנה (נ"א) כל המעון ברכה לאחריו מעון ברכה לפניו, ויש שמעון ברכה לפניו ואין מעון ברכה לאחריו, וקאמר הגמ' לאתווי ירק דאין מברך לאחריו ולד' יצחק דמברך אירס לאתווי סיא ולכ פפא דמברך לאחריו אמיא לאתווי מצות (פירש"י ציצית ולולב ושאר מצות שמברך עליהן עובר לעשייתן) ולכני מערבא דמברכי בתר דסליקו תפיליותו אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמור חוקיו לאתווי ריחני ופירש"י דמברכי עליהן בורא עצי בשמים ואין

מעון כרכה לאחריו דהנאה מתעמת היא וכתבו התוס' בשם ר"ת דעל תפילין לבר הוי מברכינ לשמור חקיו דקרא דושמרת את החקה הזאת למערה ס"ל לכני מערבא דכתפילין כתיב כדקאמר בירושלמי, אבל ציצית כי קמפלג מעליו ליכא מאן דמברך ותפילין נמי דוקא כשמסלקן סמוך לשקיעת החמה דמתווייב לסלקן כדקאמר בהקומץ הנית תפילין לאחר שקיעת החמה עובר בעשה דכתיב ושמרת והשמר דעשה עשה אבל ציצית אע"ג דמסור בלילה ליכא איסור ואין חייב לסלקן, וכשמעתין הוי מצי למימר לאתווי ציצית אלא דניחא לטינקס ריחני משום דפסיקא דאכל ריחני אין מברך אתריהן כו' והנה זהו רוחק גדול דהא כדקאמר הגמ' לאתווי מצות פירש"י ציצית ולולב ושאר מצות שמברכינ עליהן עובר לעשייתן ואם גם לכני מערבא בתפילין לבר היו מברכינ ולא כשאר המצות מאי פריף ולכני מערבא דמברכי, לימא דהוא חרץ מתפילין, זמאי פריף מתפילין אבל המצות ולכן ודאי דפשמא דגמרא משמע דלכני מערבא דמברכי אסילוק תפילין הוא דרין דמברך לאחרי עשייתן בכל המצות והילכך הוצרך הגמ' לומר לאתווי ריחני דהוא אינו ברכת המצות כלל אלא ברכת הנהנין ומשום דהנאה מתעמת היא שנייה ריחני סכל הנהנין, והרבר כמבואר ברומח סי' שס"ו שכתב

להריא דלכני מערבא הוא הרין כשאר מצות שכתוב ושמרתם את חוקותי ובפרס הגדול לרש"י סי' קפ"א וז"ל וכך אמר מורנו הזקן שהיה מנהג רבו כשהיה מפשים טליתו היה מברך אקב"ו לשמור חקיו, ולא נראה כעיני מורנו משום דחוקה לא כתיבא בציצית ברכת כתפילין ושמרת את החקה הזאת ובחליצת תפילין (חייב לברך) לשמור חקיו, ואני נתן הצעיר רואה שחייב לברך הואיל שסרין הלכה כבית וזלל דמתווייבין דכתיב את חקותי תשמרו, ועוד ובגד כלאים שעמנו לא יעלה עליך בגד רשוח אבל טלית של מצוה אתי עשה דחי לא תעשה אלמא חקה כתיבא בציצית ככתפילין עכ"ל, ומבואר מרברי ר' נתן דאפילו אם ניכא דככל המצות אין לברך אחרי עשייתן וזלא כמ"ש כדוקה מכל מקום בציצית לחוד חייב לברך דחקה כתיבא בציצית ככתפילין, ומבואר שיטת ר' ישעיה הראשון ז"ל שכתב דהלבוש בגד ציצית בלילה עובר בעשה כמו כתפילין וגם רכרי מהר"ו ז"ל אתי שמי דאפילו לדין דקיימ"ל לילה זמן תפילין ודק מורבנן אסור אבל ציצית לברע לילה לאו זמן ציצית היא.

ומאי דקשה העונג יו"ס מהא דאמרי' נזירה משום כמות לילה זאי נימא דאסור להיות מלוש בציצית בלילה לא שייך לגזור על בלאים

בציצית שמא יהיה מנסה כלילה ויעבור על איסור כלאים רחוק כלא זה לא יתבסס בהן כלילה, הנה זהו טענה אם נימא כשיטת הרמב"ם רמפרש כמות לילה רתליא כומן הלבישה כל מה שלובש כלילה פמוד ומה שלובש כיום תייב, אבל לפום שיטת ר"ת

והרא"ש רמפרשי כמות לילה המיותר כלילה דזה פמוד אפי' לובשו כיום א"כ א"ש דקאמר נזירה כשום כמות לילה שיעשה בה ציצית וילבשנה כיום דאו יהיה כלאים שלא במקום מצוה, וז"ב.

נצח ישראל

(א)

הליכתו אם היה ראוי לו ללכת כי אחרי שהצליח בדרכו ופעל ועשה אשר תפץ זהו עצמו האות היותר חזק אשר ר' שלמה ורהוביה על זמן ההנה אם ראוי ללכת ססה שיהיה אחרי לכתו זהו דבר פלא ואינו רכוד רכד על אופניו, ואסמך משה שאל כשתים ועלתה לו תשובת כהונן. האחת שאל הלא הקב"ה הכמית מאז לאמר לאבינו יעקב אכבי אוד עמך מצרימה ואכבי אעלך גם עלה וא"כ לכאורה תנאי ספורש היה בדבר אשר הקב"ה בעצמו יעלהו משם, ועתה יתנחם ולא ילך הוא בעצמו רק ישלח שליח, לזאת שאל מי אנכי כי אלך אל פרעה כלומר אחרי אשר אני אלך א"כ מי הוא האנכי שאמרת והכמתת ואנכי אעלך ואיה האנכי אם אנכי הולך (וכן הוא כמדרש), והשנית טען כי אם היה הגאולה ע"י הקב"ה אז היה גאולה עולמית וכמ"ש בתנחומא וכמ"ש

כתבורנו אכ בתורה כפ' שמות כתבנו לבאר הפסוקים ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל מצרים, ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהציאך את העם מצרים תעברו את האלהים על הרר הזה, ושאלת הרמב"ן ידוע כי יפלא אשר נתן לו הקב"ה אות על השליחות כעת בדבר שיהיה אחרי השליחות, והלא משה יסתפק ויפן אם ללכת או לו וא"כ מהראוי היה להקב"ה ליתן לו אות סאיזה רבר הנראה עתה לפניו שיתנה די להוביח ולברר לו אשר יאתו צדיק דרכו ולא יסרב כדבר ולא שיתן לו אות כי נבון ללכת עתה מהדבר שיהיה אחרי לכתו והלא אם ילך ויצליח דרכו כי יוציא את ישראל מצרים שוב אז אין צריך הוא למפתים ולאנותו כלל על תחלת

ישראל כושע בר' השועת עולמים כי הקב"ה הוא נצחיי ומעשיו נצחיים ולא כן אם התשועה היא על ידי בן אדם תמותה הוא ימיו כצל עובר ובלה ומעשיו עוברים וכלים וזהו, וכי אוציא את בני ישראל כלומר, אם אנכי אדם כשר ודם שאיני נצחי אם אנכי אוציא את בני ישראל הלא תהיה היציאה רק "ממצרים" ולא גאולה עולמית כי יצמרכו ללכת כגולה עור בארצות נבריות ורק למצרים לא ישוכו עור, אבל ידעו כגלות אחרים וא"כ יותר טוב אשר אתה ר' תהיה הגואל לישראל ותהיה גאולה עולמית, ור' השיבו שתי תשובות לשתי שאלותיו על ראשון ראשון כו' מה שאמרת מי אנכי, איה האנכי שהבטחתי, התשובה לזה כי אהיה עמך רגה אם אחר לזהו מרעהו איזה סך כסף ויאמר לו כיום ראשון בשבע הבאה אנכי אשלם לך וכבוא אותו זמן המונבל שלח לו הכסף על ידי המשרתת שלו או על ידי כתו, הנה כזה סיים נ"כ מוצא שפתיו ולא המיד רכרו, כי כשפה המדובדת בין העם שפה הוצרנאנית הנה אם יאמר האדם "איך ועל דיר כעצאןהלען" הנה במלת "איך" הוצרנאנית אין עור שום ריוק אם כוננתו שהוא בעצמו ישלם לו או על ידי שליחו ואולם כשפת קרשנו ישני שני מלות מיוחדות על זה והם מלת אני ומלת אנכי דזו זהבדל בינתם מלת אני הוא דוקא על ידי

עצמו וכמאמר המגיד אני ר' אני הוא ולא אחר אשר הרנישו המפרשים אחרי שאלו מקורם מלאך ושרף ושליח א"כ מי הוא האחר שישלול עתה כמאמרו ועוד כי מאמר ועברתי והכתי ואעשה אינם עור ריוקים מכריתים לשלול שתהיה הפעולה לא על ידי עושי רצונו יתב' ואמנם לדעתי ירייק המגיד את מאמר אני ר' הנאמר בסוף הפסוק ולא נאמר אנכי ר' ולכן זהו אחרי שאלו מלאך ושרף ושליח סיים המגיד כמאמר אני ר' אני הוא ולא אחר כלומר כי הררשות והשליחות שהזכיר למות הוא מרכתיב אני ר' ולא אנכי ר' דמלת אני ר' יציין אני הוא לכרי ולא על ידי אתר שרף ומלאך ושליח ואולם כמאמר אנכי הוא מתקיים גם על ידי שליחו וכמ"ש "האפי"י בת"א וזהו תשובת הקב"ה אשר תשאל מי הוא האנכי הנה זה יתקיים כי אהיה עמך וזה לך האות רצונו לאמר דזה השליחות נופא הוא האות כי פירוש של מלת אנכי הוא גם על ידי שליח והראיה כי אנכי שלחתיך ואם היה פירוש של מלת אנכי דוקא אני בעצמי ולא ע"י שליח א"כ יסתמא לא הייתי שולחך מכיון שאמרת ואנכי אעלך כי לא איש אל ויכוב — והשנית ששאלת הלא זכי אוציא את בני ישראל לא תהיה גאולה עולמית רק ממצרים דוקא, אבל ילכו כגלות אחרים כי מעשי בשר ודם אינם נצחיים ומה

תועלת כנאולה כזו על זה השיב לו הקב"ה כי לעת בואת טודם מתן תורה דגה מין עוד ביד הישראלי הכלי זיין לעומת היצר האורכ לו סבבנים יושב על שני מפתחי הלב ומסיתו לפרוק עולו יתב' ולהפילו שודר תחת חמדת הגו והבשר עדי לצנח יאכר ולכן ישראל במצרים היו כמעט ככל רע וכידוע כי לא יכלו להתמסחם כי עוד מעט היו מתבוללים לגמרי ואולם כהוציאך את העם ממצרים תעברון את האלהים על החר הזה ותקבלו התורה שהיא החרב בפיות לעומת התאוה כמ"ש בראתי יצח"ר בראתי לו תורה תכלין ולכן אין לחוש עוד לגלויות האחרים כלל ראחרי שיהיו סוויינים יוכלו לעמוד כסכ וכחרי שיהיה להם אגר התורה לא יתבוללו כעמים ולא יפלו לעמם עכור כמו במצרים דהתורה תהיה נר לרגלם וכמאמר הכביר אלו נתן לנו התורה ולא הבנינו לארץ ישראל דיינו כי עם החזרה גם כדויתנו בגולה מתבדדין כיני עממיא לא נמה אשורנו מני דרף החכמה ולא ימעדו קרפולינו, התורה היא אור לנתיבותינו ותלמדנו דעת ללכת אורח מצרים ולא נעשה עוד כמעשה ארץ מצרים אשר ישבנו בה.

ג.

וזהו מאמרו בסדרש ש"ס (סי' קל"ג) יחי שם ד' מבורך מעתה ועד עולם אמר הקב"ה אתם ברכתם אותי

את עמי וכמאמר וד' סביב לעמו מעתה ועד עולם כי לא ימוש ד' את עמו לעד לעולם.

ובמקלות עם אמרתי להמתיק הכוונה דהנה רואים אנתנו דכל אם אוהבת וטרחת את צאצאיה וכאשר ישיבו תרנגולת על כיצי בר אחא והאפרוחים יצאו ויתחילו לשוט בגדר על פני המים גם אז האם לא תעובם לגמרי אכן תלך סביב על הגדר הלוד ושוב וטרחת תביט על צאצאיה ותרנא להם אולי יסבעו, אולי יצללו בעופרת במים ארדיום כי האם לא תדע איך יוכלו לשחות ולשוט במים זהלא הוא כפתע ביים לכין המות וכן הדמיון אצלינו בשעה שאין ישראל ערשין רצונו של מסוס והקב"ה מסלק שכינתו מתוכינו כי לא יוכל לשבת אתנו, כי גה ישראל סוכ וכשקרני העמים גפשמ תפצה ככל זאת ד' לא ימוש את עמו, אכן מרחוק ד' נראה להם ד' משמים ישקיף עליהם ויחכה להם אולי ישובו, וזהו מאמרו ז"ל בסדרש איכה כפתיחתא אלו זכיתם הייתם קדאים כתורה והתהלכתי בתוכם ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים ויצא מן בת ציון כל הדרה זפשטיות הרבדים הדרר כבוד ד' יצא מישראל והשכינה גסתלקה מהם בעונותיהם והקשה הים"ע דוהו נגר מאמדם ז"ל נלו לככל שכינה עמהם, שסאמר למענכם שולחתי ככלה נלו

לעולם שכינה עמהם זכו' וכן בכל מקום שאלו ישראל השכינה עמהם בגולה ואמנם להאמור הכוונה כי אילו זכו ישראל היו קוראים כאמר והתהלכתי. כתוכם כי השכינה היתה משכנה בתוכינו וכמאמר ונתתי משכני כתוכם ממש כידוע ועכשיו שלא זכיתם ומעשיכם מנתעלים ומשוקצים אז השכינה לא תשכון בתוכנו כי לא יוכל להתרועע עמנו, הרי אתם קוראים יצא מן בת ציון כל הדרה ואולם השכינה לא תתרחס כאנתנו וע"ז אמרו נלו לככל שכינה עמהם וכן נלו לעולם כי השכינה סביבותינו ואצלינו, אבל אינה בתוכינו רק כמו התרנגולת ההולכת על יד תיאור וצאצאיה יושטמו במים וזהו מאמר הש"ס הג"ל אתם ברכתם אותי במעתה ועד עולם כי תאמרו אשר לצנח לא ישכח שם ד' מכם וגם אם תתסאו דגה מכפנים הלב יהיה קדוש אצליכם וכמאמר רצונו לעשות רצונך רק שאור שכעיסה מעכב בו' וכמאמר הנוסח ויניחנו לעבור את ד' כאשר עם לבבנו כי הלב ירצה וישתוקק לעכור את ד' ועי' בספרי תפוחי הבר דרוש ד' ביאור מאמר לא אעשה חרון אפי לא אשוב לשחת אמרים כי אל אנכי ולא איש ויודע אני אשר, כקרבך" מכפנים, קדוש" ולכן אמר הקב"ה אף אני בן שנאמר וד' סביב לעמו מעתה ועד עולם רצונו אף כי ישראל אינם זכאים והשכינה

לא תוכל לשבת בתוכנו כי מעשינו אינם הנגים ואינם רצויים בכל זאת סביב לעמו מבחוח אצלינו ישכון

מעשה ועד עולם כי לא יתרחק מאתנו לעזבנו לנפרי.

הירישי תורה

חזאת ליהודה.

א

נהא דגנים יומרין לקרות לאור הנר דלם אחר ינא להטות יזכירו חנירו והקשה מהריל דליכ יתי מותר לגנים לרכוז עינ נהמה נשנת והמניא תי דלגניא נסי עריה דרק נצטיה סמכינ על הזאת חנירו ולא צמילתא דרשות ונראה ראייה לזה מציה (לוי:) דתשינ נמשנה דגרים האפורים משום שנות ומשום רשות ומשום מנהא אפורים נס כן נירט, ואלו הן משום רשות לא דנין כו וכריך נמתי לא דנין והא מנהא הוא ופירש והמאו קתשינ לה נהרי רשות ורית כירש והא מנהא הוא ויהא מותר לדון והקשה מהרמו גיף לכרית מאי כריך דיהא מותר והא נמשנה אורסר נס בדגרים שהם משום מנהא וכתנ לחלק בין מנהא למנהא עיינ, ולהניח איה דהאיכור לדון נשנת הוא משום שמה יכתנ הטענות וכסק דין וקשה דיהא סתם דין הוא נגלשה ואם ינא האחד לכחונ חכירו חנירו אף דאין סומכינ על זה רק נחקוס מנהא להכי כריך הנמי והא מנהא הוא וליכ יהיה מותר מטעמא דחנירו יזכירו ותשינ דליכא גדול מיניה וליכא מנהא רק רשות וצמילי דרשות לא סמכינ על היתר זה כנהניא. יהא סלי קאכשין

דנרי הרנ הני הכל יקרים מהד ואבריון נמטיה, והכני להניא תנא דמסייע לו הם דנרי הדים תמיא סיי קתיה שכתנ להקשות על דנרי החום ננייה שם דנתר דמייתי ירושלמי דקידושין אכור משום קנין סיימו דמטעם דהיה משום קנין יש לאכור לנרש נשנת וירט, משמע דאי היה משום שמה יכתנ מותר לנרש וניע מאי שנה אדרבה הדין שם כהל להדיא דאכור לנרש משום שמה יכתנ כיון דעיקר נירושין עיי כתיבה ונלעיל דסיל להתום כיון דרוז כתיבם הין כתיבם נט אלא לשהעדים ימחם נשעת הכתיבה אעינ דאכאר נעדי חכירה נלא עדי חתימה ואכאר שהנעל נעניו יכתנ נטו אלא עיי כוכר והליכ יניח עדים תמי אין זה עיקר מעשה הנט דנגזר נצמילו אלא לנרש שמה יכתנ אלא דרוז הפעמים איכא לכל הפחות כוכר עמו או הפילו עדים ולא נזרינ שמה יכתנ כמו ולא נזרינ שמה יטה ומותר לקרות לאיר הנר כי איכא אחר עמו ועמיתא לענין שמה יחתוך זמורה וכל להחוכי להגים דטעמא משום שמה יכתנ ליכא למנר ננט אלא משום קנין עכיד הרי דנס הדים סיל דלכתום אהינן נזה

ב

מענה איב

לסנרא הכל דאחר יזכירו והיינו דמהני זה רק נמנה ולא ירשות וכתיב מר, ואולם נגליון הדים עלי כתנתי דנעלם מהדים נזה דנרי הרמיא נמשנה סיי קתיה שהרניש שם נקוייה הכל דמיש נט וכתנ לתרן דנגט לא גיף שמה יכתנ שמה מעשה ידי אומן וסוכר מהיר הנריך לכחונ הנט ואין הכל נקויין וליכא למיחש שנותן הנט יכתננו מחזר שאין הנותן רגיל לכחונ הנט עכיל הרי ולא נריכין אנו נזה לסנרא דאחר יזכירו ונראה מזה דהרמיא סנר כשיטת הט"ז נסי ירשה דנס נמילי דרשות סמכינ על הסנרא דאחר יזכירו וכמו דמנינו להדיא נשנת (קמ"ז:) רעים נינאו מדברי אהרדי נני עשרה נני אדם מסתבנין נאלונטיא אחת הרי דסמכינ על סנרא דזכירונו נס נמילי דרשות ונהלכות כסח סיי תליא נהא דאסוד ללמוד ולעשות מלאכה קודם נדיקת תמן ואם אחר לחנירו יזכיר לו הנדיקה כתנ נעיטו דמותר לו ללמוד והגדר הט"ז כתנ סתמא דמותר והיינו אפי' נמלאכה וכליני נכלונתת הנניא והט"ז הכל ונשיע של נעל התניא זיל נקויא שם העיר נזה וכתנ דנאי העתיק מותר ללמוד משמע דלדנר הרשות לא וכיה נמניא סיי עריה לתד שינויא ועיינ נטיז ונריך לחלק בין זה להא דאמרין נסוכה (כו) דלא מהני מוסר שינתי לאחרים משום דערבך ערנא נריך עכיל, ונראה נכוונתו דעהא דסוכה מוכת כהמניא

נשם הנניא דלא מהני סנרא דזכירונו לגני דנר הרשות ולכך נלבוש תפיי ומוסר שינתי לאחרים אמרין ערבך ערנא נריך ולא סמכינ דזכירונו משום דהוי דנר הרשות ולהט"ז קשה ונריך לחלק, ואולם החילוק כשנט דהתם כיון דכנר הוא יאן שנת ערלי ונריך לשמרו אלא יהיה שנתו שנת קנע נריך זיהריות יתירה אלא יסיח דעתו ממנו נס רנע אחר ויחטונן תמיד האך הוא שנתו שז חנירו והוא דנר קשה להכי נזה אמרו ערבך ערנא נריך ועוד יש לחלק נכמה טווי ונשטיק ננייה שם העיר ניכ נקושיית מהרים גיף ומתקן ניכ דהתם שאני דדמי טפי למקח וממכר ועוד דהנך הוי טפי תפי' שניס וכן נחידושי הרשניא מחלק נזה בין מנהא למונה כדברי מהר"ם גיף זיל נראה דסיל להרשניא ונשטיק כהט"ז הכל דלענין סנרא דזכירונו חנירו לא מתקנין בין דנר מנהא לדנר הרשות ולכן נשני ניהא החכירים זה את זה ואוכלים על שלחן אחד זה נשן זה ננייה ראוי להם לסמוך על אחד יזכירם אלא יאכל אחד משל חנירו וכיכ נסי לתם הפנים ונאמת ייל דהנניא ניכ סינר כטיז עיינ נמלתיש ואין להחריך.

ג

חזאת ליוסף

כסתים כיה אריי התקדש משש שעת ולמעלה אין חוששין לקדושין לכאורה קשה הא ר"י סוגר כרש

נחמן לפני זמנו ור"ש ק"ת לי דהתן שעור עליו הכסף תומר נהגה רק מקנים קנים, וכ"ז הוא נכזית דכסה גופה שזורים עליו נציר ונ"מ, אבל פחות מכזית אין עובר עליו, היכ נ"כ לא ק"סינן ענור זה גם לאחר הכסף איכ אחזי לא תיישין לקדושין ולא הוי הכינו ספק הא יכולה להשקות כחות מכזית וניחוש שמה אזה פרוטה נמדי.

הנאון הגלית וני"ז תבאר הדבר דר"י סינר נהתן לפני זמנו כר"י וטעמו ודיוקו מזה דאם סוגר כר"ש איכ אחזי אינה מקודשת משיג ולמעלה הא תומר נהגה עד הלילה (ע"י נגלית כ"ז) אלא ודאי סוגר כר"י, ומה דאמר ר"י (לקתן כ"ט) שלא נזמנו בין זמנו וזין בשלמי כר"ש היינו דוקא לתור זמנו מיקרי שלא נזמנו ומחזי טעמא דחזינן דר"י פוסק לפני זמנו כר"י והאי פסק אל הרמזים דפסק נהתן לפני זמנו כר"י הרי חזינן דגם ר"י יותנן סוגר כר"י, אבל עיקר הקושית עוד אינה מתורצת, גוה, הלא אפילו אם יסגור כר"י דלפיד נ"כ אסור נהגה מכל מקום קשה, הא יכולה להשקות פחות מכזית לאחר הכסף וניחוש למדי, וגם ר"י מודה דעל פחות משיעור חתן אינו עובר נב"י ונב"י, אמנם אם הקושית י"ה דוקא משום דר"י סוגר כר"ש הקושית יעיקרל ליתא כי דוקא מיהת סוגר ר"ש דתומר נהגה אבל עכ"פ מדרבנן אסור וע"י נר"ש שזכיר דכן הוא דעת נעל העיטור ואיכ לא

גרע יומקדש נדבר אסור נהגה רק מדרבנן דתומר דעת הפוסקים נשרע אהע"ז ס"י כ"ז ודעת הנ"ל דאינה מקודשת והטעם תומר משום דיוקדש אדעתא דרבנן ומדנריהם אסור הנאה היא. והר"ש נוס' (קדושין י"ב) מביא שני פירושים נהא דחושפין למדי, לפירוש הרמזים שמה תליך האשה את החמרה למדי ושם אזה פרוטה, ומחזק בין דבר המתקיים לפניו מתקיי, והר"י פירש הטעם משום דחושפין שמה יצא איש יומדי לכאן ויראה שחולצין נקדשי אזה פרוטה ויצא גם נחיתו להקל, ונאמר לשיטת הרמזים אין כאן חשש למדי כי מיד שחולך שם אסורה נהגה ועוברת נב"י ועליו לשורפו כדן חוון נכסה מלי אחרת איכילה להשקות עד לאחר הכסף ע"י נסתר המקנה על יוס' קדושין ח"ל דלכ"י אית נה אופיר דמשיג דהל היכא שאינה אופיר נאותרו זמן לא מקנה נכסה משום נגלי הוא לה. ועוד מתאר נהרנה מקומות דלריך שיהיה אופיר נאותרו זמן הקדושין או נכאן או נמקום אחר, אבל חזי שיעור כיון דנשעת הקדושין אינה אופיר נשום מקום ולשיטת הר"י נ"כ נראה לתון דהנה הרמזים נכ"ל מחיל חו"מ כתנ האוכל מתחן עננו כ"ש היו אסור מן התורה שגלי לא יאכל, והכ"פ חזה על הרמזים דמה לריך קרא לתון כ"ש הא כל איסורין שנחורה לאסור נכ"ש ילפינן מחלב ונמשל שם הנ"ל ונחזי יוכר"י בן חנני לייש דברי הרמזים. משום

דאיסור חתן לא דמי לחלב, דאיסור חלב עולמית ולא היו לו שעת היחר משהיכ נהתן שקודם הכסף תומר לכן הולך כסוק נכ"ש לאסור ק"ש, וע"כ חתן נע"כ משיג למעלה לא הוי חזי שיעור מן התורה. כ"ז נח"מ יתקדש

(עוד יבוא)

ד

ע"ד החימום בשבת

ע"ד החימום נשנת לתבטיל שנמשל כ"ז משיג הנה אם לא ננטנו לגמרי שעדין ראוי לאכול קנת דין כשט דתומר להניחו כנגד המזורה ק"ך נמקום שהי"כ הו נדבר מכסיק להיכרה וליכ. לדידן שאנו מחמתין על יגענו סת"ק ומחזיקן טם אל מתכות על האש יכלין להחזירי אף ע"י ישראל כתבואר ש"ח סט"ו, וגם רכ"ז נח"ל סיק ל"ז חזיר נדיעניד ע"י עכרים אף ננטנן לגמרי אם חממו אלא ע"י האש ממש או כנגד המזורה או נדבר מכסיק בין האש להקדירה להיכרה ועיין נח"ל כלל כ"י סט"ו חזיר נדיעניד אף ע"י ישראל כיון דיי"ה אנה"י וגם החוספות חיים הסכים לזה ע"י קיטור הדברים ננטנן לגמרי להחם אף אלא כנגד האש ואף ע"י עכרים נראה מדברי כל הפוסקים דיש להתמיד לכתחילה ולנורך נודלי יכולים אנו להקל ע"י עכרים כיון דאיסור שנות לנורך גדול תומר אף נאיסור תמר דאורייתא כתבואר נס' רע"ז ונ"ד דאינו רק ספק ק"ך ה"ס

מחמתין על האש ממש וכ"ש נדבר מכסיק דאין דרך לנשל כך נודלי יכולין להקל לנורך ע"י עכרים ק"ך ננטנן לגמרי, ומחמתין על הרב הנאון ווידרשווינן שרצה לתאוד את הרב האה"ל שדעתו להתיר אף ע"י ישראל וע"י האש ממש כי אז אף נדבר ינש אסור, וכן אסור נ"כ לחמם את התבטיל ק"ך מעט אף יסיג משום נזירה שמה ישהנו עד ש"הא יסיג, וכן נדבר ינש שמה יתה, ולמה כתב נז"ל, ע"ד החמום כ"י דין מחורה נדבר ינש אנה"י ונדבר לה תומר לחמוון מע"י אלא יהיו יסיג והנה מה שכתבה וניינתי את החקמות בא"ע הוא כשט לדעתו ואין נרצוני להאריך נזה כלל ואני סומך על כל בר ארין שעיין נזה וימצא כדברי. כ"ז כה"ס ב"ה ל"ה

ה

פרת חמאת

נפסחים (י"ח) כרה שמתה ו"י חטאת נשרה טמה מעת נינת ר"י יהודה תומר נטנו נמשיה וא"י בלקא דנהך מכלים הוא דהדר ניה אבל נאוכנין כר"י ור"ש ס"ל אחזי נטלו. נמשיה לגמרי נהי דטומאה חמורה לא מטמאו. טומאה קלה מיהא נטמאו וכירש"י נהי דטומאה חמורה לא מטמאו דאין כ"ס ו"י טמאה עיבין לטמא אדם וכלים אבל אחזי לטמאי את הנשר דהא משקין נעלמא ניכהו וב"ס טומאה לא פקע מיניכוו דניטמאו והמת ענמן דאין נניעה. גדולה ממה שהן נונשין

בעצתו וכי חזיל גם חי חטאת מינייהו
היו להו חזקין שנעצו נמי חטאת כוי
וחי נכך שנעצו נמי חטאת ויהא נזולין
(ע"א :) חכורש היכא דנלע שחי טבעות

חזת טמאה וחאת טהורה דלא חטתיה
לה הטמאה לטהורה דטומאה נלועה
חינו טמאה לטהורה נלועה ע"י
י"ל חזקין החזיק ביופאריה ניוט

להסיר מבשול

התשובה שדכפסה נהחנפה חיוון
דנרי הרעבים והטור נדון השחתת הזקן
נכלו זה שנושים והרנה דנרים חסרים
שזה וזהו חיקונס:
נדף 28 דנור חמנס לדידי נל
יאמנס לדידי חוי לי דכנדק עם הטיו
ונזה עמדתי על דנרי הטור כוי עד סוף
חלה דוקא וחתיב נריך להיות ולכאורה
חמינה עוד רחיה לזה והנה הרעבים
נכחתי פעין חמנ כוי עד למלכות וחתיב
נריך להיות וחמנס הא ליתא דשעת
הרעבים דהקפת הראש חיתקש לנחרי
להשחתת הזקן ונס הקפת הראש חינו
אלא נחער וחתיב חרי י"ל דהא דהחיר
לסכר קומי הוא נמסכרים ולא נחער
ולא עברו על לאו דלא תקיכו כלל וחמנס
חכתי חתי מילתא נשי נירורא לכוס
שעת הסוס והראש והטור דסל דהקפת
הראש הוא גם נמסכרים כעין חער והיינו
חשום דסל דנזה לא חיתקש הקפת הראש
להשחתת הזקן ורק דכיון דהקפת הראש
הוא העשוה נדעיו לחחורי חזנו, חתיב

חם לא יעשה זה נמסכרים כעין חער
לא יהיה השואה, דלחחורי חזנו הא
ליכא חער כלל וחתיב נמסכר קומי דחנלה
כל השער חכנד ככו חזון לחון חשע
דחשוה נזה נדעיו לחחורי חזנו חתיב נמסכר
קומי חוכרח לחיכא גם לאו דהקפת הראש
ולשיטת חטור כוי ליכא חיסור דחורייתא
כלל לשיטת חמניע נקרות סכר וכן
ספק נחשנת חכמים וכדעת חריח ונל
דנחנת להטור כוי עד להטיו וחתיב
וחמנס חרי הטור הוא חחשינ על הרעבים
נזה והטור סונר דנס עיי עכרם ונלי
סיוע חיכא חיסור לחורייתא חלל שאין
לרקון עליו כמו נכל לאו שאין נו חעשה
ועל כרתך נל דלהטור הא דהחירו לסכר
קומי הוא נמסכרים לחוד ולא נמסכרים
כעין חער וחתיב שיהיה חרי להלכה
חן לא ספקינן נזה כהרעבים וחחורי
הטושיע כוי ונזה סרה גם הערתו של
הרעבי חמולג חוכרש רחנחין חתיב
ינחין חיל נ. ז. אשר העיר הערות יכות
נחשונה חרל.

יונה תמה

יונתי בחנוי הסלע
בסתור המדרגה.
(שה"ש ב' ר')

א.

יונת מוריה
פדויה מוביה
מכבודה חורדה,
מקנה ירושלים
זה פעמים
ובגולה נודדה.

ב.

דרכה שרכה
בשכי הלכה —
נבוכדנאצר ואמפסינום
אותה צדו —
ידם הדו
נבחראדן ומיסום.

ג.

לשבעים נפקדה,
דודה פדה
סגלות בבלי;
שנים כאלפים
בידי הרומים
ועודה בכבל.

ד.

ובגולה מחללת,
בדמה סתגוללת,
מרמזה הנצות,
בעצמות הרצח
ח מנצח,
דמה כחוצות.

ה.

מעם מנוח
להחליף כח
היונה מבקשת,
לא יתגוד,
אויביה יענוד,
לנו היכשת.

ו.

קדמה מרחפת,
מסצבה נהדפת,
תפרש כנפיה,
לתור ימה
הלאה שמה,
יקדמו פגיה.

בקורת ספרים

וכהתירוצ האחרון של התוס' שם ר"ה ר' יהודה, אם שלשין מעשרות לא כבשום עולי בבל, אבל קדושה יש להם להרעה הגז' בכבוש עולי מצרים בנבול ים.

אשטם שלא כל הרבנים יסכימו להרעה המורה הזאת, על בן ראוי שיענה מי נגד זה ונרפים דבריו בהמצפה.

גם מאמר רכר בעתו מאת הר"ר יונה רוב בלומבערג על דבר השמטה בזה"ל מענין לרבים, אם שזכריו לא חדשים להעוסקים בפניה הזאת וכבר נקבץ כל השידך לזה בספר „דבר השמיטה“ הגרפס בירושלם תוכב"א בשנת תרס"ח, אך הסופר עתה עשה את המאמר הזה כל כך פופולארי עד שהקורא ההמוני יתשוב כי כל דבריו נבונים למכין, ע"כ ראוי להרבנים הכתנגדים לעבודת השמיטה בא"י כי גם הם יבארו דבריהם בדרך פאפולערי לתשובה להסופר הזה למען ידע העם את אשר לפניהם.

המאמר ע"ד תבואה של התלמוד ירושלמי מאת הר' זאב ראבינאוויטץ הוא נ"ב מענין לרבנים אך נעלם מהסופר שבבר נרפס ע"ז מאמר ארוך בהכסדרונה שנה שניה תוברת ר' בשם „אם הבלי ראה את הירושלמי“, ונרפס בקורת נגד מאמר זה בהכרם מאת הרב ירושלימסקי ותשובה נגד הבקורת בקונטרס סינחד בתור הוספה להמליץ שנת התרס"ו.

גם יש בתוברת זו עוד מאמרים מענינים לרבנים כאשר למשכילים.

ירושלם,

כאסף ספרותי לחקירת אה"ק ובל הנוגע לה בעבר ובהווה, מאת אברהם משה לונץ ובעזרת תבמים ותוקרים מצוינים בארץ ובתו"ל, כרך ח' חוברת כפולה נ' ד'. עה"ק ירושלם שנת עת"ר. התוברת הזאת בשאר חלקי המאסף הזה מענינם מאד לדורשי קדמוניות ארצנו הקדושה, אך ביחוד מענין התוברת הזאת לרבנים. מאמרו של הרה"ג ר' חיים הירשענוואך „שמות בארץ“ אשר בין התרושים הרבים אשר מתרש במתוותא דארץ ישראל כדרכו תמיד במאסף זה, כותב עתה גם מאמר „בבל לצפון ארץ ישראל“ ובו מראה דשניאה נפלה בסוגיא דריש גמין בבל לצפונה דארץ ישראל קיימי, וצ"ל „לצפונה דארץ יהודה“ והשניאה היא קדומה מאד יצאה מבתיבתם בר"ת „א"י“ יחשבו נטרקו ארץ ישראל ובאמת נטרקו האמתי היא ארץ יהודה, ומבאר פירוש תרש כהמוניא.

ומחלים במאמר זה להלכה בי באמעריקא אי אפשר להתפלל נגד ירושלים וצריבים דק לבון את לבו כנגד אביו שבשמים. והרעה לצאת כל הרעות יתפלל באמעריקא נגד הדרום, בי לדעתו דרום סט. פארלייני, צפון דוארזי, צפון אלאבאמא, צפון ססיסיפי, צפון לוזיאני, דרום ארטאני-בעס, צפון טעקסיס, דרום טי טעקסיקי דרום אריזאנע דרום קאליפארניע, כל אלה המקומות המה ארץ ישראל לדעת ר' יהודה גיטין ד"ה ע"א.

ז.

צפונה ודרומה
כמבצר וחומה
סוגרו מלפניה.
לנו האדמה,
הלאה שמה"
יענוה משנאיה.

ח.

באדמה ותבואתה,
במשמרה ופקדתה
חלק כמו
אין ליונתי,
שונאי תמתי
לקחו למו.

ט.

שמיר ושית
בעלת זית...
(מרכלתה ומסחרה)
פחיתה וכלכלתה)
לא נקתה
סקנאה ותחרה.

שוד ורצח!
יעיוזו מצח.

ססים ליבש,
כצבאם אפרוחיה.
כמלחמתם נוזליה
תמיד נפנש.

י"א.

יונת מוריה
לדודה צופיה,
מתי ירחם?
ישמע אנחותיה,
יראה צרותיה,
ומתי ינחם?

י"ב.

קוי יונתי
הבלינה תמתי,
לקחת כפלים,
נרצו עונתיך,
תשוב למנוחתך
ציון וירושלים.

ישראל בענדמ פיווילסאָהן.

רכ בבסאנאלא, ברומיא.

מנחם אב העת"ר.